

Kultur- og likestillingsdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Spillavhengighet Norge
Strandveien 10
9060 Lyngseidet

Deres referanse: 22/2251-

Dato: 05.08.22

Spillavhengighet Norges innspill til høring om ny pengespillforskrift

Spillavhengighet Norge vil takke for muligheten til å komme med innspill til ny pengespillforskrift.

Spillavhengighet Norge er en frittstående interesseorganisasjon med over 20 års arbeid med lavterskeltilbud til spilleavhengige og pårørende bak oss. Organisasjonen jobber lokalt, regionalt og nasjonalt for å tilby ulike hjelpetilbud, i tillegg til å jobbe forebyggende. Vi bidrar til at spilleavhengige og pårørendes stemmer blir hørt og setter lys på konsekvensene av spilleavhengighet. Organisasjonen har i dag 7 ansatte og 50 frivillige som drifter en hjelpetelefon, 13 fysiske selvhjelpsgrupper og digitale selvhjelpsgrupper for både spilleavhengige og pårørende. Vi jobber opp mot både pengespillavhengighet og dataspillavhengighet.

Innspillet vårt tar utgangspunkt i erfaringskompetanse og hvordan vi mener forskriftens utforming vil øke tryggheten til spilleavhengige, personer i faresonen for å bli spilleavhengige og deres pårørende. Dette gjøres blant annet gjennom en streng regulering for pengespill i Norge og et høyt krav om ansvarlighet for dem som har tillatelse til å tilby pengespill i Norge.

Vi viser til og støtter høringsinnspillene fra følgende organisasjoner:

- Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan
- NFSP – Norsk Forening for Spillproblematikk
- BlåKors
- Stiftelsen DAM
- Barne- og familiedepartementet
- Forbrukerrådet
- ADHD Norge
- AKAN Kompetansesenter
- Finans Norge
- KORUS Øst

Generelt innspill

Spillavhengighet Norge er positive til at ny forskrift samler tidligere forskrifter og på denne måten forenkler, tydeliggjør og konkretiserer regelverket rundt pengespill i Norge. Vi mener forslaget som foreligger er godt og bidrar til at regelverket og ansvarligheten styrkes.

Det er også på høy tid at bingo som bransje og spillform får fornyede reguleringer. Vi som jobber med dem som sliter med bingospill, opplever dette som et tilnærmet uregulert marked, der det har

vært enkelt å omgå reguleringene og spillere får mangelfull eller ingen beskyttelse når de oppdager at de har en problematisk atferd til spillene. Bingospill er stadig representert høyt som problematisk spill under befolkningsundersøkelsene (UIB) om pengespill i Norge. Et eksempel på uetisk praksis var at spillere fikk tilsendt lokke-sms fra ansatte i bingolokalene under pandemien, med påminnelse om å spille der de har mulighet.

Innspill listet opp i forhold til kapittel i utsendt høringsnotat:

Kapittel 1 – Innledning

Vi har ingen kommentarer til kapittel 1.

Kapittel 2 – Krav om risikovurdering og innhold

Kommentarer:

- Vi ser utfordringer med at det fram til nå ikke har vært krav om risikovurderinger og internkontroll for alle tilbydere av pengespill med årlig omsetning over 200 000 kr. Vi mener det har bidratt til praksis hos flere tilbydere som ikke er forenelig med ansvarlighet ovenfor kundene. Eksempler er oppsøkende virksomhet og/eller kreativ og skjult markedsføring.
- Vi er spent på hva som blir felles tolkning av ordet «forpliktelse», i forhold til en forpliktelse til å sørge for at pengespillene gjennomføres på en redelig som er egnet til å vinne forbrukernes tillit. Slik det står i dag, henger dette for mye i luften.
- Vi har gjennom dialog med Norsk Tipping og Lotteritilsynet, i dag et inntrykk av at det føres en jevnlig og grundig kontroll av virksomheten.

Vi har samtidig hatt dialog med andre aktører og fått et inntrykk av at dette ikke har vært tilfelle eller mulig ovenfor disse, men oppfordrer til at regelverket stiller like krav til innsyn, internkontroll og risikovurdering for alle aktører, med unntak av lotterier med årlig omsetning under 200 000kr.

Utover dette støtter vi forslagene i kapittel 2.

Kapittel 3 – Tiltak for å sikre brukervern og kriminalitet

Kommentarer:

- Norsk Tippings Flax-lodd bør også kun selges som registrert spill. Loddene benyttes i dag som gaver til barn, der særlig tema-lodd som Griseflax eller lodd med juletema (Juleflax) brukes i for eksempel julestrømper osv. Det er helt innenfor og si at Flax-lodd er barns første møte med spilbransjen i Norge i tidlig alder og det er ikke en kultur for å hensynta aldersgrensen i eksemplene nevnt her. I alle diskusjoner fremstilles Flax-lodd som et «grønt» spill og går dermed utenfor alle diskusjoner om regulering. Dette er en god mulighet til å redusere måten dette spillet havner i barns hender, gjennom å gjøre det en del av de registrerte spillene i Norge og fremheve at det er aldersgrense også på Flax-lodd.

Vi ser også at loddene benyttes som tips-gaver hos tips-telefoner og lignende og de aller fleste steder gis dette ut uavhengig av alder på mottaker. I praksis benyttes et pengespill som gaver til personer som ikke er gamle nok til å kjøpe dette selv. Så lenge vi har en holdning i Norge at utenlandske pengespill ikke skal tilbys til våre barn og unge voksne, så bør vi gjennom regelverket også sikre at spill ikke kan gis som belønning.

Hvis Flax-lodd som registrert spill fører til nedgang i salget, så kan en konklusjon være at kjøperen ikke finner spillet attraktivt nok eller at kjøpers hensikt er å gi spillet videre til andre.

Flax-lodd som registrert spill vil være med på å ta vekk muligheten for kommisjonærer eller andre til å bevisst omgå regelverket, dersom de selv skulle være uenig med betegnelsen av Flax-lodd som et «reellt» pengespill og vil gi/selge disse til personer under myndighetsalder.

Vi ser i kapittel 4 at en slik løsning vil medføre store kostnader i forhold til kassesystem. Dagens kommisjonærer med egen terminal fra Norsk Tipping kan selge Flax-lodd over denne og det vil heller være en ansvarlig handling å ta vekk salg av Flax-lodd fra butikker som i utgangspunktet selger helt andre produkter enn pengespill.

- For bingo-spill er det på høy tid med krav om registrert spill. Det er et klart steg mot å gjøre denne bransjen mer ansvarlig og gi flere verktøy for å kunne se spillernes spilleatferd over tid. I tillegg må det en teknologisk holdningsoppgradering til for å pålegge denne bransjen samme krav som stilles til Norsk Tipping og Norsk Rikstoto.
- Departementet etterlyser innspill på hvordan skape et system på tvers av bingo-hallene. Spillavhengighet Norge har ikke den tekniske kompetansen til å gi veiledning på dette, men mener det finnes så mange løsninger i inn- og utland at det skal kunne være en løsning som dekker behovene. Vi oppfordrer likevel departementet til å ta dette et steg videre og se mot en løsning der alle norske pengespill er bundet av ett og samme system. Et slikt system vil kanskje være umulig å få på plass på like kort tid som systemet det etterlyses i forslaget, men det er vår oppfatning at vi kommer til det punktet før eller senere, og jobben bør påbegynnes allerede i dag. Et slikt system vil ha det tiltaket som etterspørres oftest i forhold til norske pengespill – felles utestengelse fra alle spill.

Vi viser til vår egen brukerrapport fra 2021 – «Pengespillreguleringer fra et brukerståsted» for fylldigere informasjon rundt dette.

- I forhold til problemstillingene rundt hva som er tilfredsstillende sikkerhet, så er det ønskelig med en likhet for alle pengespill og at Norsk Tippings rutiner settes som målestokk.
- Vi er meget fornøyde med krav til registrert fellesspill, slik at ikke registrering av spill og data kan omgås.
- Vi er gjort oppmerksom på at tekniske løsninger som appen Spond kan benyttes til salg og distribusjon av lodd og ber departementet se på om dette også gjelder spillprodukter med aldersgrense. Vi mener bruk av disse løsningene tar bort alvoret rundt salg av pengespill og er med på å gjøre barn, ungdom og voksne til digitale selgere av spill-produkter.

Utover dette støtter vi forslagene i kapittel 3.

Kapittel 4 – Tiltak for å forebygge spilleproblemer og sikre ansvarlige spill

Kommentarer:

- Meget bra at spillere skal informeres om negative konsekvenser rundt pengespill, samt henvisning til Hjelpelinjen og andre relevante hjelpetilbud. Og at informasjonen skal være synlig både fysisk og digitalt der spill selges.
- Utfordring: Lotterier som i dag er unntatt fra registreringsplikten har ikke noe ansvar for å skjerme sårbare spillere fra aggressiv markedsføring. Spillere vil altså ikke kunne ta pause fra hverken spillet eller markedsføringen. Vi ser meget problematisk på at disse spillene har en sterk markedsførende tilstedeværelse i sosiale medier til alle døgnets tider. Dette innebærer at når spillere stenger seg selv ute (som i seg selv kan være meget krevende, både praktisk og mentalt) så vil disse spillene fortsatt ha en sterk tilstedeværelse. Vi bemerker også at disse lotteriene promoterer toppremiene sine og ikke veldedighets-saken de representerer. Vi stiller spørsmål til hvor lenge vi kan tillate at disse er unntatt samme regulering som resten av spillbransjen.

Selv om spillene isolert sett ikke tilhører problemskapende kategorier, så kan deres markedsføring eller tilstedeværelse provosere frem tilbakefall hos en spilleavhengig på samme måte som en utenlandsk pengespillreklame.

I tillegg bør ingen pengespill få lov til å markedsføre utenom den foreslåtte felles åpningstiden som ligger inne i departementets forslag. Brudd på dette må kunne føre til sanksjoner fra Lotteritilsynet eller Medietilsynet.

- Forbud mot autoplay – bra! Det skal ikke være mulig å benytte automatiske trekninger i spill, og særlig ikke i de problemskapende spillene. Dette er en funksjon som har blitt benyttet når spillere spiller over evne og spiller på flere maskiner samtidig. Den skaper en raskere forbindelse mellom innsats og resultat, samtidig som spilleren kan forholde seg apatisk og unngå aktiv refleksjon over pengene som spilles bort.
- Det bør komme en regulering mot oppsøkende virksomhet, da dette spiller på noen av de samme funksjonene som vip-koordinatorer i det internasjonale spillmarkedet. Der er det ikke kunden som oppsøker spillet, men omvendt og særlig Postkodelotteriet benytter oppsøkende virksomhet i Norge. Vi anser dette som uetisk praksis og mener regelverket bør reflektere dette.
- Felles åpningstid for alle typer pengespill er et bra tiltak og tidspunktene er en forbedring fra dagens ordning. Skadelig spilling foregår ofte på natten og spillere som møter eksempelvis spillgrenser i dette tidsrommet, har ikke tilgang på åpne hjelpetilbud. En innstramning av åpningstidene kan være med på å forebygge avhengighets-spilling på natten hos Norske pengespill.
Det bør fremkomme at utsalgssteder med åpningstidet utover den foreslåtte åpningstiden,

ikke skal selge uregistrerte pengespill utenom tidene i forskriften.

- Vi støtter fortsatt prinsippet om tapsgrenser og mener dette gir en type vern meget få andre aktører internasjonalt kan tilby. Likevel mener vi grensen på 20.000 kr er for høy og fortsatt kan påføre stor økonomisk skade. Norsk Tipping sier selv at det er meget få som treffer denne grensen og at spillingen avtar før det kommer så langt. Vi mener en enda lavere grense vil gi en ring-effekt som fører til at spillere vurderer egen pengebruk og spilleatferd enda tidligere. Med tanke på at dagens grense i teorien kan gi spilleren et handlingsrom for tap på 240.000 kr pr år, så fremstår denne grensen som noe symbolsk fortsatt.

Vi støtter at det foreslås en ny og lavere grense for tap på Norsk Tippings kasinospill enn den som er gjeldende i dag.

- Vi støtter ikke muligheten for rullerende månedsgrense eller at gevinst skal tillegges de satte grensene. Vi ser at dette kan framprovosere en spilleatferd og en desperasjon for å spille på en måte som gir en aktiv grense og i praksis vil det si at grensen jobber mot sin hensikt til en spilleavhengig. Ett av poengene med en grense er at en spiller vet at det kan gå dit og ikke lenger. Dette må være uavhengig av gevinster som kommer inn underveis. Målet med grensen er at spilleren skal reflektere over eget forbruk og få en pekepinn på hvor mye det er spilt for, altså nedkjølingseffekten. Dette vil ikke skje dersom det har kommet en økning i grensen i mellomtiden som følge av gevinster.

Hvis dagens ordning med rullerende månedsgrense videreføres, mener vi spilleren selv må gjøre aktive valg for at rulleringen skal bli aktiv. Ikke at dette skjer automatisk slik det er i dag. Aktive valg må også komme på plass for spillere som mottar gevinster på en måte som øker spillerens månedsgrense. Dette bør ikke skje automatisk og vi mener spilleren må tvinges til å gjøre et bevisst valg rundt dette hver gang grensen skal økes.

Vi foreslår at det legges inn 1 dags karantene for gevinster. Altså at spillegrensene først kan økes dagen etter at gevinsten har kommet inn på konto eller spillekonto.

- Vi har til slutt i innspillet vårt sagt at Belago som spill ikke bør være i bingolokalene og dermed mister sin hensikt som spillemaskin. Uavhengig av dette, så er Belagos dagsgrenser for høye, og særlig sett i lys av den høye andelen problemspillere som benytter Belago. Grensen bør i det minste senkes ned til nivået til Multix og dette bør sees på med samme alvorlighet som det ble gjort med kasinospill under pandemien.
- Vi støtter en premiebegrensning for jackpot-premier på spillene som nevnes og støtter departementets begrunnelse for dette.
- Oppstilling av Multix-terminaler eller andre spilltilbud der det selges alkohol må bli forbudt. Vi kan sammen med Actis og Norsk Forening for Spillproblematikk bekrefte at dette i for stor grad kobler sammen to utsatte grupper i et tilbud det slettes ikke er behov for. Vi ser ikke at det er mulig å opprettholde ansvarlighet der spill og alkohol tilbys om hverandre og at dette er en praksis som allerede har fått foregå for lenge.

Utover dette støtter vi forslagene i kapittel 4.

Kapittel 5 – Markedsføring

Kommentarer:

- Vi vil påpeke at ordlyden «markedsføres så langt det er nødvendig» fortsatt fremstår som meget diffus. Det virker å åpne opp for en meget selektiv tolkning og legger i teorien ikke noen restriksjoner på markedsføringen. Det er ønskelig at dette utdypes eller konkretiseres for å tydeligere få frem hensikten og at markedsføringen skal foregå på et absolutt minimum av hva som er nødvendig. Vi ser at ordlyden kan knyttes opp mot formålet til spillpolitikken i Norge, men det er fortsatt for uklart om dette setter noen begrensninger rundt markedsføringen. Vi er enig med departementet at det trengs presiseringer rundt dette.

Har vi sammenlignbare data for hvilken effekt som oppstår når et statlig selskap i en enerettsmodell toner helt ned eller fjerner sin markedsføring i en kortere periode? (For eksempel sammenhengen mellom Vinmonopolet og fravær av markedsføring?)

- Selv om Norge har gjort tilsynelatende gode grep i forhold til markedsføring, gjennom ny markedsføringslov, så er vi glade for at det med markedsføring innstrammes og tydeliggjøres ytterligere. Det er fortsatt for mye pengespillreklame av både norsk og utenlandsk opprinnelse, som bidrar til både rekruttering av spilleavhengige og forårsaker tilbakefall for mange som kjemper for en spillfri hverdag.

Spillavhengighet Norge vil presisere at vi jobber for et forbud mot pengespillreklame, da vi mener de negative konsekvensene forårsaket av pengespill må og kan sammenlignes med skadeomfanget for alkohol og rusmidler.

- Vi støtter forbud mot nedtelling til spillefristen.
- Vi støtter at Norsk Tippings «nei takk»-liste som det vises til, også vil gjelde for andre pengespilltilbydere i Norge.

Forslag:

1. Markedsføring via oppsøkende virksomhet må bli forbudt for spill og lotterier med omsetning over 200.000 kr i året. Dette må gjelde dør-til-dør-virksomhet, stands, eller annen virksomhet der spilltilbyderne oppsøker befolkningen i hensikt å markedsføre for, eller selge sitt produkt.

Fra høringsnotatet:

«Markedsføringen skal heller ikke være urimelig påtrengende eller aggressiv, jf. forslag til § 16 første ledd bokstav f. I vurderingen av om markedsføringen er urimelig påtrengende eller aggressiv skal det tas hensyn til form, innhold, bruk av lyd, bilder, animasjon eller andre levende bilder og sammenhengen for øvrig.»

Teksten over kan tolkes til at oppsøkende virksomhet ikke er inkludert i dette.

2. Presisere at utsalgssteder som ikke har tipping som en av sine hovedvaregrupper (dagligvarer, etc), skal kunne tilby en mulighet for å handle uten at kundene møter spillprodukter på handleturen sin. Dette gjelder spill i kasse, Flax-lodd og markedsføring i

kassen.

3. Markedsføring for lotterier med særskilt tillatelse må ha fokus på budskapet, ikke på premiepottene. Dette har bakgrunn i at flere reklamer nå ser mer og mer ut som den utenlandske reklamen, med fokus på store summer og «det gode liv», framfor saken de egentlig støtter. For å ta markedsandeler, har denne reklamen fra norske/internasjonale lotterier blitt aggressiv og pågående.
4. Forbud mot bruk av barn i markedsføring av pengespill eller produkter tilknyttet pengespill, så lenge det ikke foreligger en opplagt tilknytning mellom barn og produktet det markedsføres for.

Utover dette støtter vi forslagene i kapittel 5.

Kapittel 6 – Enerettstilbydernes pengespilltilbud

Kommentarer:

Vi har ingen kommentarer og støtter forslagene i kapittel 6.

Kapittel 7 – Enerettstilbydernes behandling av personopplysninger

Kommentarer:

- Med økt grad av registrert spill, vil en større andel av forbrukernes spillevaner kunne kartlegges. Det er viktig at denne informasjonen behandles og lagres på en slik måte at forskning kan gjennomføres over tid, så lenge forskningen er nødvendig.
- Lagringstiden på 10 år bør opprettholdes av hensyn til forskning tilknyttet spilleatferd. Særlig med tanke på forskning som knytter spilleatferd opp mot selvmord, der lagringstid på 5 år kan bety at viktig data går bort før forskningen kommer i gang.

Utover dette støtter vi forslagene i kapittel 7.

Kapittel 8 – Pengespill som tilbys av andre enn enerettstilbyderne

Kommentarer:

- Det har i tidligere høringsprosesser kommet fram at andre tilbydere enn enerettsaktørene har ønsket en oppmykning av regelverket for å kunne slå sammen sine kvoter for å gjøre spillene sine mer profitable. Spillavhengighet Norge støtter ingen form for oppmykning av regelverket og mener at tilbydere som ikke klarer drifte under de forutsetningene som har vært til nå, heller må vurdere sitt konsept eller se på markedet som mettet.
- Vi er enige i departementets vurdering om at markedet er mettet og støtter at det går fra å gi fem til å gi to tillatelser for lotterier med inntil 356 millioner i årlig omsetning.

- Vi er enige med departementets vurderinger rundt tapsgrenser for bingospill.
- Vi viser til vårt svar om bingo under kapittel 3 her i innspillet, ang felles sentralsystem for registrert spill på tvers av bingolokaler. Mangel på et sentralt system blir til en mangel i ansvarligheten og i praksis vil spillkunder med høyere tetthet av bingolokaler i sitt nærområde, fortsatt kunne utøve skadelig spilleatferd.

Vi ser at departementet vurderer det slik at spillegrenser i det enkelte bingolokalet vil bevisstgjøre spilleren på eget tap, men det er ikke en kraftig nok beskyttelse for en spiller med spilleproblemer eller en avhengighet i fullt utslag. Vi minner om det dokumenterte skadepotensialet til de spillene som finnes i et bingolokale og dermed behovet for en kraftig oppgradering i ansvarlighet og beskyttelse. For en spilleavhengig vil ikke forsøket på bevisstgjørelse ha særlig stor effekt, når det finnes nye grenser i neste bingolokale. Det kan gi en nedkjølingseffekt, men dessverre tilsier vår erfaring at denne effekten kan bli for liten, spesielt i byer med flere bingolokaler.

Vi peker også på at bingoer nå har en tilstedeværelse på nett, som gjør at tilgangen på neste bingospill blir enda kortere uten et sentralt system.

- Vi har sett at det arrangeres kreative typer bingo-spill som ikke ivaretar aldersgrensen, som «bil-bingo». Dette er en type bingo der spillet foregår på en stor skjerm og spillerne sitter i sine biler og spiller. Basert på tilbakemeldingene vi har fått, behandles dette noen steder som en familieaktivitet og dermed dras barn inn i pengespillet. Det foreslås at en innstramming på konsepter av bingo som ikke i større grad kan garantere at ansvarligheten blir fulgt.
- Vi stiller spørsmål rundt hvor godt det opplyses om aldersgrenser ved spilling av radiobingo og tv-bingo. Vi ser at departementet ønsker tydeligere merking av dette i et tidligere kapittel og støtter det.
- Det vil være en stor fordel om departementet signaliserer ovenfor bingolokalene at det er en intensjon med et felles system enten umiddelbart eller i fremtiden. Dette vil gi bingoinnehaverne en sjanse til å finne systemer som legger til rette for en slik løsning. Vi ser at en løsning der bingohallene går for individuelle systemer, umuliggjør en sentralløsning i nær og middels framtid, da bingoeiere vil ha brukt betydelige ressurser på den omstillingen de allerede står ovenfor. Vi mener derfor det er i ansvarlighetens interesse at målet allerede nå er et sentralt registreringssystem og at departementet heller kan se på en utsettelse av dette tiltaket, dersom et sentralt system kan realiseres.

Mer rundt dette i høringssvaret til KORUS Øst.

- Alle spill som blir registrert, må også ha en mulighet for selvekskludering. Målet må være å ha en selvekskludering for alle spillene, slik at spillere som ønsker en ekskludering ikke må inn på hvert enkelt spill og ekskludere seg. Bare triggerne alene vil øke sannsynligheten for det motsatte av en nedkjølingsperiode og tanker om ekskludering blir til tanker om neste spill. Selvekskluderingen skal være tilgjengelig og synlig uten at spillere må gå gjennom spilltilbudet for å kunne selvekskludere seg.

- Vi viser til vårt svar i kapittel 4 om fjerning av autoplay.
- Vi støtter at 30-sekundersregelen går tilbake til slik den var før 2019. Vi ber også departementet ta med seg den erfaringen som nå foreligger rundt denne regelen og hvor stor betydning en tilsynelatende liten endring fikk for dette spillet i 2019. Dette for å kunne ta frem erfaringen om lignende diskusjoner skulle oppstå rundt andre spill og liberalisering av tiden fra spill starter til nytt spill kan startes.

Dette taler også til fordel om at andre nettspill (særlig kasinospill) har for høy spillehyppighet og bør få utvidet sin tid mellom hvert mulige spill.

- Vi deler ikke departementets og Lotteritilsynets positivitet til at ansvarlighetstiltak rundt hovedspill på nett har fungert etter intensjonen. Det er heller vår erfaring at ansvarlighetstiltakene er vanskelig å finne og de som har kontaktet bingolokalene blir møtt med kunnskapsløshet, eller i verste fall skuldertrekk. Vi oppfatter at hverken informasjon om utestengelse eller tilgangen til å iverksette en utestengelse er i nærheten av så tilgjengelig som det burde være. I noen tilfeller har vi måttet gå så langt som å bistå brukere med å kontakte *eierne* av bingolokalet for å få tatt grep.

Det bør fremkomme hva som er tilstrekkelig informasjon om ansvarlighetstiltak for brukerne på bingoenes nettsider og om denne er lett nok tilgjengelig. Terskelen for en spiller til å kontakte bingoen for en fysisk utestengelse er skyhøy, da bingoen for mange er mer enn en tilgang på spill, så denne løsningen må tas alvorlig og forenkles.

- Vi støtter ikke at det åpnes opp for betaling med bankkort for spill på skip. Dette er det nærmeste vi kommer kasino i Norge i form og lokaler. Vi vet at når betalingsmidlene blir mer digitale, så mister spilleren forholdet til verdien det spilles for. Digitalisering vil kanskje gjøre transaksjoner enklere, men det vil bli på bekostning av ansvarlighet.
- Det er ønskelig med et utvidet alternativ for utestengelse fra spill på skip, som overstiger 100 dager. Dette for pendlere eller for eksempel arbeidere som av forskjellige grunner kommer nærmere spill på skip enn den ferierende Ola og Kari Nordmann.

Vi ser at det ikke foreligger slike løsninger i dag, ettersom spill på skip ikke foregår registrert, men har tro på at det finnes et system som kan benyttes. Et eksempel er fra ubemannede butikker, der kunder må «betale» 1 kr for å få tilgang til butikken. Denne kronen trekkes aldri, men gir butikken en eller annen form for informasjon om kunden som har besøkt butikken. Det er uvisst for oss om et slikt system kan benyttes, men forslaget foreligger fra oss likevel.

- Det er flere spill som i seg selv klassifiseres som spill, der det er liten eller ingen sjanse for å utvikle avhengighet. Vi anerkjenner dette, men påstår at dette brukes som en unnskyldning når spillet settes opp mot spilleavhengighet. Spilleavhengige spiller på disse spillene som en del av sin avhengighet. Når alt annet er stengt, så finner spilleavhengige veien til disse spillene. Når den spilleavhengige søker hjelp hos Spilleavhengighet Norge eller Hjelpelinjen, så er det mange spill som ikke kommer frem i første kartlegging ved første henvendelse. En spiller som har spilt mange spill, vil ofte ikke trekke frem Lotto, Flax-lodd, Pantelotteriet og enkelte hestespill som sitt hovedproblem. Disse vil da ikke fremkomme sterkt i

henvendelsesstatistikkene, selv om de spilleavhengige også spiller på disse.

Vi trekker frem dette for å minne både departementet og andre organisasjoner på at en streng regulering er for å beskytte spilleavhengige og forebygge spilleavhengighet gjennom at alle pengespill forblir regulert. På samme måte er det viktig at alle spill faller inn under ansvarlighetsregimet i Norge, slik at vi kan oppdage problematisk spilleatferd så tidlig som mulig og gi spilleren en sjans til å finne hjelp.

På samme måte blir noen spill glemt av, fordi de ansees som «uskyldige», men det er pengespill og *barn* har tilgang på dem. Dette gjelder særlig tidligere nevnte Flax-lodd og Pantelotteriet, basert på våre erfaringer.

- Basert på erfaringer fra brukergruppen, ville vi foreslå at Pantelotteriet som konsept utgår når dagens lisens løper ut. Vi mener det bør være stor nok givervilje i det norske folk til at lotteri-knappen på panteautomatene kan omgjøres til en ren donasjons-knapp.

Utover dette støtter vi forslagene i kapittel 8.

Kapittel 9 – Saksbehandling og tilsyn

Vi har ingen kommentarer til kapittel 9 og støtter departementets vurderinger.

Kapittel 10 – Håndheving og sanksjoner

Kommentarer:

- **Betalingsformidlingsforbudet**
Vi oppfatter ikke at betalingsformidlingsforbudet i stor nok grad har den ønskede effekten på de som er spilleavhengige og er fortsatt for lett å omgå. Likevel kan forbudet være med på å redusere nyrekruttering til en uregulert pengespillbransje.

Vi mener bankene sitter på tilstrekkelig med informasjon og analyser til å kunne oppdage transaksjoner som er i strid med loven og bør rapportere om disse i større grad enn i dag. Vi ser likheten med bestemmelsene fra markedsføringsloven, der tilbyderne nå er pålagt å stoppe ulovlig reklame fra utlandet. Finansinstitusjonene kan oppleve dette som et uønsket ansvar de blir pålagt, men med godt samarbeid kan de bli viktige brikker som stopper pengetransaksjoner til og fra utenlandske spillselskap.

- Vi støtter departementets vurdering i å følge den svenske gjennomføringen av overtredelsesgebyr.

Utover dette støtter vi forslagene i kapittel 10.

Kapittel 11 – Ikrafttredelse, overgangsregler og endring i andre forskrifter

Kommentarer:

Forslag til ny forskrift om tilskudd til frivillige organisasjoner som arbeider med problematisk spilleatferd:

- Det er i dag Norsk Tipping som bærer hovedvekten at det økonomiske tilskuddet til alt nasjonalt arbeid og forskning opp mot problematisk spilleatferd. På sikt må flere aktører bære sitt ansvar som følger med det å inneha en bevilgning til å tilby pengespill i Norge. Det er ikke rett at kun Norsk Tipping skal bidra og at den ene aktøren skal stå økonomisk ansvarlig for problemer spillfeltet som helhet er med på å skape. Hvordan veien vider skal formes, vet vi ikke helt, men det må åpnes opp for at samtlige aktører med betydelig tilstedeværelse i det norske spill-markedet bærer sin del av ansvaret og bidrar til arbeidet med å forebygge og bekjempe spilleproblemer.
- Forskriften må ikke kunne leses slik at den forhindrer en organisasjon for å kunne søke både drift- og prosjektmidler, så lenge dette er en hensiktsmessig oppdeling, der oppgavene er klart skilt av driftsformål og prosjektformål.
- Frivillige organisasjoners største utfordring er forutsigbarhet. Det er et kraftig ønske om at driftsmidler kan søkes om for 2 år (endring av §3 i foreslått forskrift).

Dette gir en forutsigbarhet i arbeidet for både organisasjonen som søker og for tilsynet som skal følge fremgangen gjennom rapportering. Det vil også forhindre at arbeid stopper opp/nedbemanning/sparetiltak/pause i hjelpetilbud i påvente av svar på søknad.

Utover dette støtter vi forslagene i kapittel 11.

Kapittel 12 – Økonomiske og administrative konsekvenser

Spillavhengighet Norge har ingen kommentarer til kapittel 12.

Andre kommentarer og forslag fra Spillavhengighet Norge:

- Belago ut av bingo lokalene:

Reguleringen som tillater Norsk Tippings Belago-maskiner inne i bingoenes lokaler virker ikke å ha hatt den effekten som var tenkt. Maskinene skaper, etter vår oppfatning, en konkurranse mellom to spilltilbud inne i bingo lokalene. Basert på tilbakemeldinger vi har fått, så fører dette til at bingovertre og bingoeiere blir i overkant kreative for å tjene mest mulig på sitt tilbud, for at ikke Norsk Tipping skal «stjele» omsetningen. Vi har grunn til å mene at Belago som spilltilbud i dag er med på å skape spilleavhengighet, framfor å kanalisere over til et tryggere tilbud.

I tillegg havner Belago langt opp på listen over problematiske spill, med en høy andel avhengighetsskapende spill i forhold til en liten spillergruppe. Det er også vår konklusjon at utestengelse på Belago eller bingo overhodet ikke fungerer i praksis i dag, da kundene enkelt kan bytte mellom tilbudene, i tillegg til at det ikke virker være en effektiv

ansvarlighetsholdning hos bingoene i seg selv.

- Vi ser en økt bruk av affiliates fra det uregulerte markedet. Det er ønskelig at forskriften sier mer om hvordan vi kan begrense at uregulerte aktører når det norske markedet gjennom affiliates. Rent teknisk, vet vi litt for lite til å gi konkrete forslag.
- Vi vil påpeke at det er generelt bekymrende at svak eller svakere økonomi i frivilligheten og hos næringsdrivere av pengespill, ofte blir argumentet for en mer liberal regulering. Spilleavhengige står for en stor del av overskuddet, slik at goder i frivilligheten finansieres av andres økonomiske ulykke. Vi tror ikke mottakerne har god nok kunnskap om hvor pengene kommer fra og hvem som rammes. Derfor er vi glade for at forslaget fremmer en mye større ansvarlighet og er i tråd med de pengespillpolitiske holdningene vi ønsker i Norge.

Konklusjon:

Spillavhengighet Norge er fornøyd med grepene som tas med i nye forskrifter. Vi mener departementet har tatt spilleavhengighet på alvor i sine vurderinger og forslaget som helhet er et godt forslag.

På vegne av styret i Spillavhengighet Norge

Med vennlig hilsen

Magnus Pedersen
Politisk rådgiver